

Xavier Theros

“La Barcelona del 1843 era bruta i miserable”

Amb ‘La fada negra’, premi Josep Pla 2017, Xavier Theros presenta una història àgil i tèrbola ambientada durant la revolta popular de la Jamància, de la qual s’ha escrit molt poc fins ara. El policia Llätzer Llampades investiga una sèrie d’assassinats de nens en una Barcelona que encara no ha arribat a la modernitat

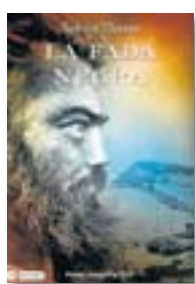
a
llegim

46-47

● Izaskun Arretxe, de l’Institut Ramon Llull, parla de la participació en la Fira de Bolonya ● ‘Tots els contes’ de Bertrana

48-49

● Valentí Puig publica la novel·la ‘El bar de l’AVE’
● Lluís Solà reuneix els seus assajos al volum ‘Llibertat i sentit’

LA FADA NEGRA
XAVIER THEROS
DESTINO
PREMI JOSEP PLA 2017
448PÀG./20,50 €

◆◆◆◆◆ Jordi Nopca

“Sectors sencers de la ciutat desprenien olors infectes, moltes calçades eren un matalàs d’excrements, i certes parets estaven sempre humides de pixats. Hi havia llocs literalment colgats de merda, on l’asfalt era una barreja de fang, palla putrefacta, fems, rates mortes, roba estripada i restes químiques d’algun taller. Quan plovia, aquesta capa es tornava líquida i ho regava tot amb un mantell de podridures i detritus”. Aquesta és una de les descripcions que Xavier Theros ofereix de Barcelona a *La fada negra* (Destino, 2017). El periodista i escriptor sap traslladar olfactivament els lectors –com ho feia Patrick Süskind a *El perfum* o Charles Dickens a *Oliver Twist*–, però també mostra una traça considerable per construir escenes de ritme sovint accelerat en què els personatges de la seva primera novel·la persegueixen un intrigant assassí de nens que, a poc a poc, es va revestint d’una aurèola llegendària.

“És l’època en què proliferen els mites de l’home del sac i del *sacamantecas* –recorda Theros, periodista i poeta que abans de decidir-se a escriure una ficció llarga ha dedicat diversos llibres i una multitud d’articles a explorar la Barcelona on va créixer–. L’any 1843 la ciutat encara estava sortint de l’Antic Règim i encara no havia entrat en la modernitat. Tot hi és molt contradictori, i això m’atreia a l’hora d’ambientar

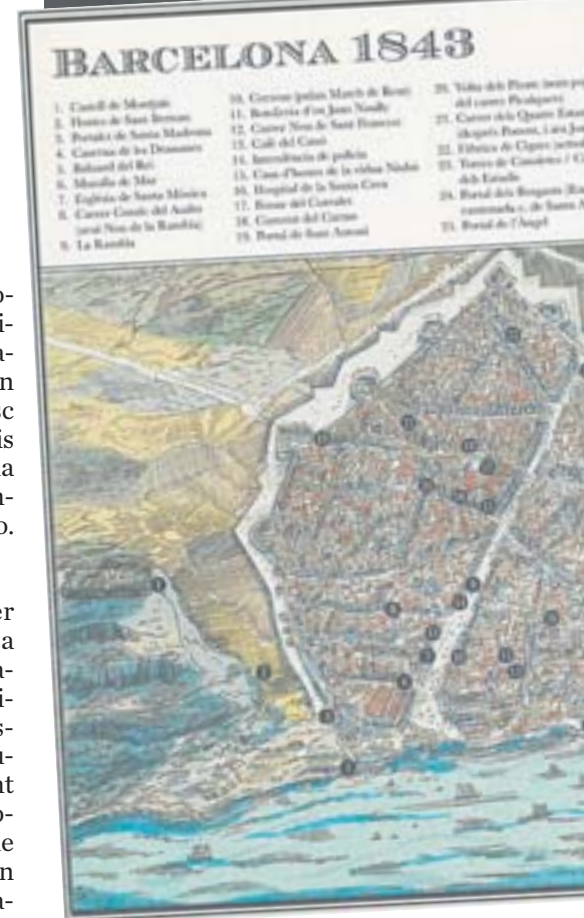
una novel·la. A més, explico una època de la qual pràcticament no hi ha bibliografia”. Theros situa la investigació policial de Llätzer Llampades –un home que arrossega un episodi fosc del passat, que el turmenta en somnis i quan es col·loca amb opi– en una ciutat que es revolta contra la regència dictatorial del general Espartero.

La ciutat de les bombes

“Des del 1840, Espartero va haver d’aturar un cop d’estat moderat a Madrid, una insurrecció republicana a l’Empordà i la revolta barcelonina del 1842”, recorda. Un any després, Barcelona es preparava per viure l’última de les bullangues, durant la qual van caure més de 12.000 projectils d’artilleria sobre la ciutat que van ensorrar o afectar gairebé un terç dels edificis de la capital catalana, encara emmurallada. “Tenia el mateix perímetre del segle XIV però la població s’havia multiplicat per quatre, s’hi encabien unes 150.000 persones: tenia una de les densitats més altes d’Europa –resumeix–. Barcelona, el 1843, era bruta i miserable”. L’acció arrenca el 23 de juny d’aquell any, quan un home descobreix un adolescent degollat en un dels locals de mala mort que hi ha-

“LA CIUTAT TENIA UNA DE LES DENSITATS MÉS ALTES D’EUROPA”, COMENTAL L’AUTOR

PERE TORDERA

via sota la muntanya de Montjuïc, al barri del Morrot. La policia comença a investigar el cas, i Theros, que explica la història en tercera persona, se situa molt a prop de l’agent Llätzer Llampades. “Va a parar a la policia per necessitat, després de viure durant anys gairebé com un captiu, i d’instal·lar-se al carrer Hospital en una de les habitacions que lloga la vídua Niubó, amb la qual té una relació peculiar”, explica. L’acció de la novel·la transcorre entre botelleres, mercats, prostíbuls i comissaries. En alguns dels espais, com ara la Taverna del Canó, els revolucionaris catalans i d’altres punts d’Europa es reu-

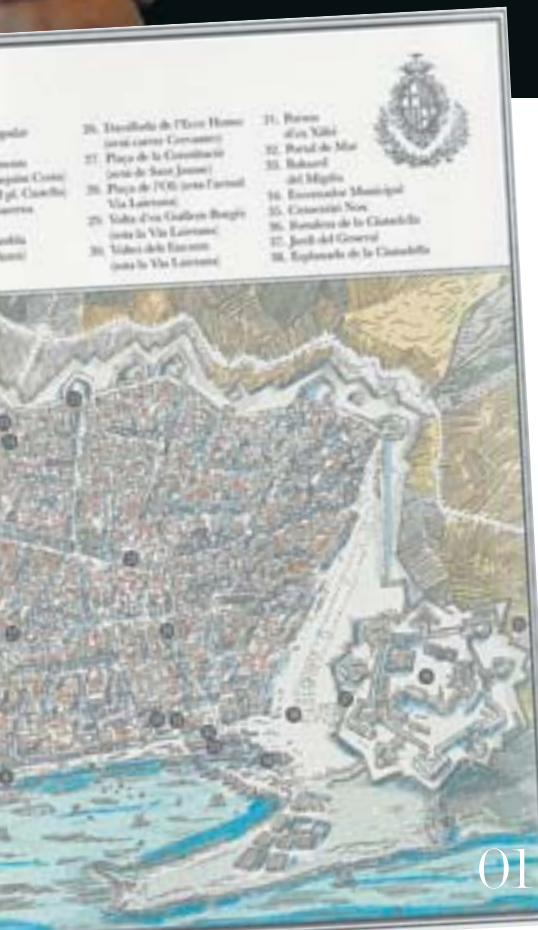
Max Besora

“Em miro el segle XVII amb ironia i esperit aventurer”

◆◆◆◆◆ J.N.

AVENTURES I DESVENTURES DE L'INSÒLIT I ADMIRABLE JOAN ORPÍ...
MAX BESORA
MALES HERBES
474 PÀG. / 19 €

La tercera novel·la de Max Besora es basa en un personatge que va existir, Joan Orpí (1593-1645), però gran part del que s'hi explica és inventat. Està ambientada al segle XVII, però no és històrica: parodiant el gènere, construeix una nova realitat, amoral, subversiva i altament escatològica. “Tinc un cosí que va anar a Venèçuela a fer una tesi d'antropologia sobre una deessa autòctona, Maria Lionza, i de retruc va acabar descobrint-me Joan Orpí –comenta–. El personatge em va cridar l'atenció i vaig buscar què se n'havia escrit. Vaig trobar que Pau Vila n'havia publicat una biografia el 1967, però era pràcticament impossible de localitzar”. Besora se'n va acabar sortint i la va devorar, amb la certesa que acabava de trobar el protagonista del seu pròxim llibre, perquè la història de l'Orpí sobre el qual escrivia Vila estava “plena de forats”.

En aquells moments presentava *La tècnica meravellosa* (Males Herbes, 2014), una extravagant i divertida novel·la de campus, on, a més de donar una versió hiperintel·lectualitzada de la vida universitària, mostrava molt bona oïda per als diàlegs quotidians i exhibia el bon estat de forma de la seva imaginació. El nou llibre de Besora potencia aquests dos últims elements emportant-se els lectors fins a la Catalunya del segle XVII, on creix Joan Orpí. “El personatge és un neci bo, una espècie de Charlot que va rebent cops per tot arreu –explica–. Pràcticament tot el que es troba a la vida es deu a errors i equivocacions. Es fa advocat per error. Acaba anant a parar a Sevilla també per error, on una dona l'enreda de mala manera. I des d'allà viatja fins a l'altra banda del món, a Venèçuela, on funda la Nova Catalunya”.

Libertat i irreverència

Besora es va passar un any llegint assajos sobre l'època i novel·les satíriques escrites durant l'època d'Orpí, com ara el *Lazarillo de Tormes*, *Guzmán de Alfarache* i *Don Quijote de la Mancha*. “Els diàlegs del meu llibre estan escrits en el català i castellà antinormatius del moment –diu–. Eren llengües molt més proteiques que avui en dia. Al final he acabat escrivint una novel·la bilingüe”. A *Aventures i desventures de*

l'insòlit i admirable Joan Orpí, conquistador i fundador de la Nova Catalunya s'hi poden trobar frases com aquesta: “Prò què fas, fil de-hungos!”, “Te daré uns assots tan bèsties que no et sentiràs mai més lo cul y «tururut qui gemega ya à rebut»!”, o bé “*iSon las bichas mugeres-guerreras, amo! Admiten tratos con bembas una veç al año pa fertilizar, pero matan los chanchitos barones pa quedarse solo con las niñas*”.

“La novel·la és un espai de llibertat, imaginació i creació, hi cap tot –això és el que es proposa Besora escrivint–. És un joc molt seriós. L'humor permet criticar la racionalitat i tot el que sigui. Aquí em miro el segle XVII amb ironia i esperit aventurer. Al mateix temps que reivindico un personatge oblidat parlo d'un tema actual, perquè durant els últims anys es parla molt de la hipotètica Catalunya indepen-

dent. Orpí és algú que, fa quatre segles, va crear la seva pàtria enmig de la selva. I bé, quan des d'Espanya es van assabentar que la Nova Catalunya s'estava fent rica, li van prendre de les mans”.

Igual que a les novel·les anteriors, Besora també planteja un joc metaficcional. La història d'Orpí és explicada un segle després per un capità de l'exèrcit català –durant el setge de Barcelona del 1714, una picada d'ullet verinosa a *Victus*–, i de tant en tant un dels professors de *La tècnica meravellosa*, Walter Colloni, explica les incongruències històriques del llibre a través de notes de peu de pàgina. “Ha estat la novel·la que m'ha costat menys d'escrivre”, diu. També és la que, de moment, li podria fer guanyar més lectors. Si entren en la seva irreverent proposta, s'ho passaran pipa. ◆◆

01
XAVIER THEROS (BARCELONA, 1963) A LA PASTISSERIA LA FARGA. DEBUTA EN LA NOVEL·LA AMB 'LA FADA NEGRA'

02
FINS ARA, MAX BESORA (BARCELONA, 1980) HA PUBLICAT TRES NOVEL·LES I UN LLIBRE DE POEMES

neixen i conspiren. “A la ciutat assetjada només s'hi van quedar les classes més humils, els pobres i els treballadors de les fàbriques”, resumeix. Un dels elements importants de les bullangues era el luddisme, una de les primeres lluites contra el capitalisme. “L'antiindustrialisme és tan important com l'anticlericalisme”, recorda l'autor. En aquesta olla a pressió que era la Barcelona emmurallada hi esclata una revolta que els lectors tindran present des d'ara gràcies a la destresa de Xavier Theros, que ja treballa en una nova aventura de Llätzer Llampades, en aquest cas situada durant la Segona Guerra Carlina, entre el 1846 i el 1849. ◆◆

MANOLO GARCIA